

Riigikogu Kultuurikomisjon
kultuurikomisjon@riigikogu.ee

Meie: 24.11.2025 nr 69
Teie: 26.09.2025 nr 2-6/25-01795-1

Haridus- ja teadusministeerium
hm@hm.ee

Eesti Puuetega Inimeste Koja (EPIKoja), Eesti Kurtide Liidu, Eesti Viipekeeleseltsi ja Eesti Vaegkuuljate Liidu aramus keeleseaduse, riigilõivuseaduse ning põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõule

Eesti Puuetega Inimeste Koda on pühendunud sellele, et ühiskonnas peetavad arutelud, tegevused, ruum ja hooned oleksid võimalikult kaasavad ning ligipääsetavad kõigile, sealhulgas puuetega inimestele, kes sageli vajavad erilahendusi. Pöördumisega juhime tähelepanu kaasajastamist vajavatele punktidele Keeleseaduses eesmärgiga luua parem õigusselgus ja reeglistik eesti viipekeeles kasutamisele kui puuetega inimeste erivajadusest tulenevale õigusele teistega samaväärselt ühiskonnaelus osaleda.

Kuigi eelnõu eesmärk on kaasajastada riigikeele kasutusala regulatsiooni, tugevdada eestikeelse asjaajamise põhimõtteid avalikus sektoris ja parandada eesti keele õpet täiskasvanutele, on EPIKoja eesmärk juhtida tähelepanu viipekeelse elanikkonna vajadustele, mis tulenevad ÜRO Puuetega inimeste õiguste konventsioonist ning mis on seotud käesoleva seadusega.

Konventsiooni artikkel 9 kohustab riiki tagama puuetega inimestele ligipääsu füüsilisele keskkonnale, teabele ja kommunikatsioonile, sealhulgas viipekeelele. Artiklid 21, 24 ja 30 kohustavad riiki tagama ligipääsu teabele, haridusele ja avalikele teenustele viipekeeles, soodustama viipekeeles kasutamist, tunnustama viipekeelset kultuuri ning tagama keelelise identiteedi kaitse. See tähendab, et riigil on kohustus tagada Eesti viipekeeles ja viipekeelse hariduse säilimine ja areng sihtrühma vajadustega arvestavalt. Keeleseaduse § 2 lõike 4 kohaselt on eesti viipekeel iseseisev keel, millel on oma struktuur ja grammatika ning mis ei ole eesti keele alavorm ega dialekt. Seetõttu ei ole võimalik eeldada, et eesti keel oleks kurtide emakeel või et seda omandatakse samadel alustel kui see on võimalik kuuljatele inimestele. Seega kõik keelepoliitilised otsused peavad seda eripära arvestama.

Senine õppepraktika on näidanud, et Eesti viipekeelt kasutavatele kurtidele on kõige sobivam olnud õppida eesti keelt venekeelsete koolide jaoks loodud õppematerjalide abil, kus eesti keelt õpetatakse teise keelena. Kuna kurtidele ei ole loodud eraldi eesti keele õppemudeleid ega viipekeelepõhist metoodikat, sõltub nende õppimine jätkuvalt just nendest visuaalselt ja struktuurilt sobivatest alternatiividest. See rõhutab vajadust tagada, et keelepoliitilised muudatused ei asetaks kurte ebavõrdsesse olukorda ega piiraks nende hariduslikke võimalusi.

Eriti oluline on tagada, et kurtidel lastel oleks oma koolikeskkond, kus nad saavad kasvada viipekeelses ja kultuuriliselt turvalises ruumis, nagu Tallinna Heleni Koolis nad saavad seda kogeda. Viipekeelne koolikeskkond ei ole üksnes õppevorm, vaid laste identiteedi, enesehinnangu, kogukonnatunde ja psühhosotsiaalse arengu keskne tugisammas. Selline haridusmudel ei tohi kaduda ega väheneda poliitikamuudatuste tulemusena.

Samuti juhime tähelepanu, et kvaliteetne viipekeeletõlge on kurtidele ligipääsetavuse tagamisel ülioluline. Selleks peab tõlk olema pädev, erialase ettevalmistusega ja atesteeritud spetsialist. Eestis on käesoleval ajal puudus viipekeeletõlkidest ning teenuse jätkusuutlikkus sõltub otseselt sellest, kas ülikoolides avatakse või taastatakse viipekeeletõlkide koolitus. See on strateegiliselt vajalik nii riigile kui kogukonnale.

Suurimaks probleemiks täna on viipekeelsetele kurtidele viipekeeles asjaajamise tagamise kohustuse täitmine, mida Keeleseadusse § 8 lõike 2 kohaselt tagatakse õigusaktides sätestatud korras viidates näiteks sotsiaalhoolekande seadusele, mis aga ei kohusta kohalikke omavalitsusi (KOV-e) pakkuma viipekeeletõlketeenust, vaid KOV arvestab esmalt inimese abivajadust, sissetulekut jne. Sageli pakutakse viipekeeletõlketeenuse asemel asjaajamiseks suu pealt lugemist, kirjalikku suhtlust või soovitatakse kasutada pereliikmeid viipekeelse jutu tõlkimiseks. See tähendab, et sageli kohustatakse kurti tulenevalt sissetulekust tasuma viipekeele tõlketeenuste eest avalike teenuste tarbimisel. Viipekeelsetel kurtidel ja kuulmislangusega inimestel on antud õigus tarbida avalikke teenuseid võrdselt teiste ühiskonnaliikmetega, kuid nad ei saa neid kasutada nõ tavapärasel moel, sest tegemist ei ole avaliku hüve ligipääsetava disainiga ehk disainiga, mis sobiks kõigile neile omasel moel. Seega juhime tähelepanu, et asjaajamisel kurdile tõlketeenuse organiseerimine ei tohi sõltuda puudega isiku sissetulekust ning **soovime tugevamat kaitset kurtidele asjaajamisel viipekeeletõlke tagamiseks.**

Paragrahvi 18 lõikega 1 täiendatakse audiovisuaalse teose tõlgitud koopia näitamise nõudeid. Keeleseaduse eesmärke silmas pidades ei saa võimaldada võõrkeelde dubleeritud filmide levikut Eestis, v.a lastele ja haridusliku sisuga. Samas on võõrkeelsed subtiitrid olulised nii

vaegkuuljatele, turistidele kui ka keeleõppijatele. Rõhutame, et eestikeelsed subtiitrid on veelgi olulisemad, sh eestikeelsetele filmidele, mida soovivad vaadata nii kuulmislangusega inimesed ([Terviseameti andmetel](#) statistiliselt 15% elanikkonnast) kui keeleõppijad.

Keeleseaduse § 18 lõike 1 kohaselt tagab audiovisuaalmeediateenuse osutaja või ettevõtja audiovisuaalse teose, sealhulgas saate ja reklaami avalikul esitamisel, et võõrkeelsele tekstile on lisatud sellele sisult ja vormilt vastav eestikeelne tõlge. Autoriõiguse seaduse kohaselt on filmid audiovisuaalsed teosed, mistõttu kehtib see nõue ka kinos näidatavate filmide kohta.

[Toodete ja teenuste ligipääsetavuse seadus](#) sätestab, et audiovisuaalmeedia teenusele ligipääsu tagamisel tuleb arvestada ka kurtide, vaegkuuljate, pimedate ja vaegnägijate ning teiste puudega inimeste vajadustega ning rakendada vastavaid ligipääsetavuslahendusi, nagu subtiitrid, audiokirjeldus, viipekeeletõlge ja muud funktsioonid ehk, et ligipääsetavuse elemendid on tagatud ja kasutatavad. Seega ei tohi keelseaduse mõistes eestikeelne tõlge olla ulatuselt kitsam kui ligipääsetavuse kohustus avalikkusele suunatud teenuse osutamisel. **EPIKoda teeb ettepaneku, et sellega seonduvalt tuleb tagada eestikeelsed subtiitrid (ehk eestikeelne tõlge) kõigile Eesti kinodes näidatavatele filmidele, sh eestikeelsetele filmidele pakkudes järgmise sõnastuse:** Audiovisuaalse teose avalikul esitamisel ja edastamisel tagatakse, et eestikeelne tõlge on kättesaadav subtiitritena kõigile vaatajatele kooskõlas toodete ja teenuste ligipääsetavuse seaduses sätestatud ligipääsetavusnõuetega.

1. Eesti keele tasemeeksamitega seotud teabele puudub seni selgelt määratletud juurdepääsuregulatsioon. Samal ajal kehtivad avaliku teabe seaduse alusel üldreeglid, mille kohaselt eksamitööd ja nendega seotud materjalid on avalik teave. Ligipääsetavuse rakkerühma lõpparuanne (Riigikantselei, 2021), mis on Vabariigi Valitsuse heaks kiidetud strateegiline dokument ligipääsetavuse edendamiseks nendib, et valitsusasutuste edastatava info ligipääsetavus on lünklik (nt pressikonverentsid, veebilehtedel toodud olulised juhised ja materjalid), mis ei ole dubleeritud viipekeelsete videotega. Lisaks kasutatakse infomaterjale muuseumides, näitustel, teatrites ja teistes kultuuriasutustes mitmes keeles, kuid ligipääsetava tõlke loomine on erivajadusega inimese organiseerida (nt viipekeele tellimine kurtide poolt), mitte kultuurikorraldaja läbimõeldud teenuse loomulik osa. Samas on tegemist [avalikkusele suunatud teenustega](#), mille disain peab algstaadiumis sobima kogu laiemal avalikkuse vajadustega, eriti arvestama puudest tuleneva erivajadusega, et tagada võrväärne juurdepääs

infole ja avalikele teenustele. **EPIKoja ettepanek on disainida eesti keele tasemeeksamite ligipääsetavus nii, et kogu info eksamite tehniliste detailide ja eranditega on kättesaadav ka eesti viipekeeles, sh Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõuga tagada ühtne põhikooli lõpueksami töö ja gümnaasiumi riigieksami töö ning eksamitöö hindamise teave eesti viipekeeles.**

Täiendavad ettepanekud:

- Tagada, et kõik keelepoliitika muudatused arvestavad Keeleseaduse § 2 lõike 4 põhimõtet ning ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni artikleid 21, 24 ja 30.
- Lisada eelnõude seletuskirjadesse eraldi peatükk Eesti viipekeelt kasutavate kurtide õiguste ja vajaduste kohta, tagamaks nende läbivat arvestamist poliitikakujundamisel.
- Töötada välja ligipääsetav eesti keele õppimise süsteem, mis põhineb Eesti viipekeelel ja visuaalsetel meetodikatel, kuna praegu kasutavad kurdid peamiselt venekeelsete koolide õppematerjale. Taastada täielik vabastus eesti keele tasemeeksamitest Eesti viipekeelt kasutavatele kurtidele, kuni luuakse neile ligipääsetav ja realistlik eesti keele õppe- ja hindamismudel.
- Tagada kurtide laste viipekeelse koolikeskkonna säilimine ja arendamine nagu Tallinna Heleni Koolis, sest viipekeelne haridus on lapse identiteedi ja arengu seisukohalt hädavajalik.
- Tagada, et viipekeeletõlk on pädev, atesteeritud spetsialist ning taastada või avada ülikoolis viipekeeletõlkide koolitus eriala.
- Tagada, et eesti keele nõuded ei piiraks Eesti viipekeelt kasutavate kurtide ligipääsu haridusele, tööle ega kodakondsusele.
- Kaasata Eesti Kurtide Liit süsteemselt eesti keele õppe, tasemeeksamite ja ligipääsetavuse teemaliste muudatuste väljatöötamisse.
- Täiendada Keeleseaduse § 30 lg 2, et ameti pädevuses on kontrollida eesti keele, eesti viipekeele ja võõrkeelte kasutamist.
- Täiendada Keeleseaduse § 39 lg 3 tuues sisse eraldi lõike, et eesti viipekeele koolitaja ja õpetaja peab suutma tõendada C1 keeleoskust euroopa keeleõppe raamdokumendi põhjal.
- Seonduvalt keele õpetamisega täiendada tervisekaitsenõudeid. Viipekeele õpetamine ei ole lihtsalt “suuline keel istuvas asendis”, vaid nõuab üla- ja

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
ESTONIAN CHAMBER OF PEOPLE WITH DISABILITIES

ülajäsemete liikumisruumi, vaatevälja ja distantsti õpetaja ja õppija vahel ning seda, et õppijad ei istuks üksteisele “otsa”. Täiendada seadusandlust, et Eesti viipekeeles kursuse läbiviimiseks tuleb tagada vähemalt 3 m² õppija kohta põhjusel, et viiplemine nõuab piisavat liikumisruumi ning suulise keele õpetamiseks kehtivad ruuminõuded (1,7 m² õppija kohta) ei ole siinkohal sobivad.

Lugupidamisega
(allkirjastatud digitaalselt)
Maarja Krais-Leosk
tegevjuht

Janne Oja
Eesti Viipekeeleseltsi juhatuse liige
janne@viipekeel.ee

Sirle Papp
Eesti Kurtide Liidu juhatuse esinaine
Sirle.papp@ead.ee

Külliki Bode
Eesti Vaegkuuljate Liidu esinaine
kylliki@vaegkuuljad.ee

Mari Puuram
Eesti Puuetega Inimeste Koja nõunik
mari.puuram@epikoda.ee
tel +372 5401 0437